

Tidlig innsats for å forebygge diskriminering

En kvalitativ studie av to barnehagelærere sitt arbeid med å forebygge diskriminering
gjennom å fremheve kulturelt mangfold blant de yngste barna

Nora Morken Christensen

[Kandidatnummer: 3]

Bacheloroppgave

[BHBAC3920]

Trondheim, april 2023

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne
Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av
barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning
ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	3
1.1 Begrunnelse for valg av tema og problemstilling	3
1.2 Oppgavens oppbygning og avgrensning	4
2.0 Teori.....	4
2.1 Diskriminering i barnehagen	5
2.2 Forebyggende arbeid i tidlig alder.....	6
2.3 Kulturelt mangfold	8
2.4 Fremheving av kulturelt mangfold i barnehagen	9
2.5 Utfordringer med fremheving av det kulturelle mangfoldet i barnehagen.....	10
3.0 Metode	11
3.1 Valg av metode.....	11
3.2 Utvelgelse av informanter	12
3.3 Planlegging av datainnsamling/adgang til felten.....	13
3.4 Beskrivelse av gjennomføring.....	13
3.6 Analysearbeid	14
3.7 Metodekritikk	15
3.8 Etske retningslinjer.....	16
4.0 Funn og drøfting.....	17
4.1 Barnehagelærernes perspektiv på diskriminering	17
4.2 Barnehagelærernes arbeid med kulturelt mangfold i barnehagen	19
4.3 Personalets holdninger og kunnskaper	23
5.0 Avsluttende drøfting.....	26
6.0 Avslutning	27
7.0 Litteraturliste.....	29
8.0 Vedlegg	32
8.1 Vedlegg 1 – Informasjons- og samtykkeskjema	32
8.2 Vedlegg 2 - Intervjuguide.....	34

1.0 Innledning

Alle barn er ulike. Noen har brunt hår, noen har rødt hår, noen har dialekt, noen snakker kinesisk, noen kommer fra Trondheim, mens andre kommer fra Polen. I en statsmelding fra Regjeringen står det at «Dagens barn vokser opp i et samfunn hvor globalisering og kontakt med ulike mennesker og kulturer er en naturlig del av hverdagen, og barnehagen kan bidra til økt forståelse for andre kulturer og levevis» (Meld. St. 24, (2012-2013) s.11). I og med at det kulturelle mangfoldet i barnehagen blir større, blir det desto viktigere å motvirke negative holdninger tidlig. Ifølge Bufdir (2021) har 4 av 10 unge innvandrere opplevd diskriminering, og i tilknytning til det ønsker jeg å forske på hva barnehagen kan gjøre for å forebygge diskriminering. Rammeplan for barnehager (2017, s. 23) presiserer at: «personalet skal forebygge, stoppe og følge opp diskriminering, utestenging, mobbing, krenkelses og uheldige samspillsmønstre». Til tross for at det står nedfelt i Rammeplan for barnehager at en skal forebygge, stoppe og følge opp diskriminering, finnes det ikke mye litteratur om diskriminering i barnehagen eller forebygging av diskriminering i barnehagen. Enda mindre litteratur finner jeg om forebygging av diskriminering blant de yngste barna. Det har gjort meg nysgjerrig på hvordan jeg som nyutdannet barnehagelærer kan jobbe med tema.

1.1 Begrunnelse for valg av tema og problemstilling

En av grunnene til at jeg har valgt forebygging av diskriminering på småbarnsavdeling som tema er fordi jeg har få erfaringer med fremheving av kulturelt mangfold i barnehagen. Det utgjorde min første problemstilling: «hvordan kan barnehagelæreren fremheve kulturelt mangfold for å forebygge diskriminering». Etter å ha intervjuet to pedagogiske ledere ble jeg interessert i hvordan barnehagelæreren kan forebygge diskriminering i barnehagen, og endret derfor problemstillingen. I tillegg valgte jeg å avgrense oppgaven til å fokusere på de yngste barna (1-3 år) i barnehagen siden jeg intervjuet pedagogiske ledere på småbarnsavdeling. Jeg endte til slutt opp med problemstillingen:

Hvordan kan barnehagelæreren forebygge diskriminering gjennom å fremheve kulturelt mangfold blant de yngste barna?

En problemstilling er utarbeidet ut ifra hva forskeren ønsker å finne svar på (Bergsland & Jæger, 2022, s. 20). Empirien som vil danne grunnlag for å belyse problemstillingen min er basert på intervju med to pedagogiske ledere som jobber på to ulike småbarnsavdelinger.

Hensikten med intervjuene var å få innsikt i hvilke erfaringer pedagogiske ledere har med å forebygge diskriminering i barnehagen gjennom å fremheve kulturelt mangfold på småbarnsavdeling.

1.2 Oppgavens oppbygning og avgrensning

Bacheloroppgaven har jeg valgt å dele opp i åtte kapitler, for å skape struktur og oversikt. Jeg har nå presentert oppgaven gjennom en innledning, og gjort rede for tema og problemstilling. I kapittel to kommer jeg til å gjøre rede for mitt teoretiske grunnlag for oppgaven. Dette kapittelet har jeg valgt å dele opp i underkapitler. Teoridelen skal samsvare med drøftingsdelen senere i oppgaven. Etter teorikapitlet, kommer jeg i kapittel tre til å redegjøre for metoden jeg har valgt, og gå gjennom prosessen fra jeg planlagte datainnsamlingen, til gjennomføringen og så hvordan jeg jobbet med datamaterialet i etterkant. Når jeg har presentert metode, vil jeg i kapittel fire starte med selve funnene og drøftingen av datamaterialet. Etter det vil jeg i kapittel fem, oppsummere funnene og drøftingen gjennom en avsluttende drøfting. I kapittel seks vil jeg ha en kort avslutning. Til slutt vil jeg i kapittel syv legge ved en kildeliste, og i kapittel åtte, vedleggene mine.

For å avgrense oppgaven har jeg valgt å fokusere på diskriminering blant barna når jeg diskuterer diskriminering i barnehagen. Jeg vil også nevne at diskriminering er et bredt begrep, men jeg har valgt å ta utgangspunkt i rasediskriminering. Rasediskriminering er å «forskjellsbehandle noen på bakgrunn av rase, hudfarge og/eller etnisk opprinnelse» (Rasediskrimineringskonvensjonen, 1965, art. 1). Det har jeg gjort for å knytte det til hvordan barnehagelæreren kan fremheve kulturelt mangfold i barnehagen som et diskrimineringsforebyggende tiltak. Et annet valg jeg har tatt er å fokusere på barnehagelærerrollen. Det har jeg gjort for å finne ut hvordan barnehagelærere jobber med å forebygge diskriminering og fremheve kulturelt mangfold med barna, og for å finne ut hva barnehagelærerens rolle er for å få de andre ansatte med på dette arbeidet.

2.0 Teori

I dette kapitlet kommer jeg til å ta for meg begreper som jeg mener er relevante for å belyse problemstillingen: «hvordan kan barnehagelæreren forebygge diskriminering gjennom å

fremheve kulturelt mangfold blant de yngste barna?». Jeg har delt teorikapitlet i fem delkapitler. Først kommer jeg til å gjøre rede for begrepet «diskriminering», belyse om diskriminering finnes i barnehagen og hva personalet i barnehagen kan gjøre for å forebygge diskriminering. Deretter vil jeg i delkapitlet «forebyggende arbeid i tidlig alder» til å ta for meg begrepene «de yngste barna», «forebygging» og «tidlig innsats». Etter det belyser jeg begrepet «kulturelt mangfold». Deretter vil jeg redegjøre «fremheving av kulturelt mangfold i barnehagen» og til slutt «utfordringer med fremheving av det kulturelle mangfoldet i barnehagen». Delkapitlene har jeg basert på teoretiske perspektiver fra det jeg anser som relevant litteratur, og fra funnene i intervjuene.

2.1 Diskriminering i barnehagen

Diskriminering kan ses på som et samfunnsproblem. Hver fjerde innvandrere har opplevd diskriminering på grunn av sin etniske bakgrunn (Oppøyen, 2022). Arbeid med å forebygge diskriminering i barnehagen er derfor et dagsaktuelt tema. Det finnes mange definisjoner av begrepet diskriminering. Utfordringen når en skal definere diskriminering, er at en for vid definisjon av begrepet kan føre til at alt blir sett på som diskriminering. En for snever definisjon av begrepet, kan føre til at en godtar holdninger og handlinger som faktisk er diskriminerende. Båtnes og Egden (2012, s. 222) forklarer at diskriminering ofte blir brukt for å beskrive en usaklig eller urimelig forskjellsbehandling av andre. Aronsen, Wilson og Akert (1999 sitert i Salole, 2018, s. 80) beskriver diskriminering som en handling der noen behandler og vurderer andre mennesker som mindreverdige på bakgrunn av fordommer knyttet til blant annet kjønn, etnisk gruppe eller alder. Diskriminering handler altså om at noen blir behandlet dårligere på grunn av at man skiller seg ut, og den som diskriminerer mangler kunnskap. Diskriminering er en av de alvorligste formene for fordommer. Fordommer er når mennesker danner seg forestillinger og meninger uten å ha tilstrekkelig kunnskap om en sak eller en person (Salole, 2018, s. 80). Larsen og Slåtten (2019, s. 141) forklarer at for de fleste blir fremmede ikke så fremmede lenger når en først blir kjent med dem.

Hvorvidt diskriminering finnes i barnehagen, svarer Raundalen & Lorentzen (1995) både ja og nei på. I en undersøkelse Raundalen & Lorentzen (1995, s. 24-25) gjennomførte om barn og rasisme, kommer det frem at barn fra 3-4 år kan utvikle negative assosiasjoner og følelser knyttet til mennesker med et utseende som er forskjellig fra deres eget. Samtidig viste undersøkelsen at til tross for at barna kunne se på de som er ulik fra dem selv som farlige eller

skremmende, så kunne barna rett etter å ha tenkt det, gå å leke med dem (Raundalen & Lorentzen, 1995, s. 24-25). Larsen og Slåtten (2019, s. 144-145) forklarer at barnehagebarn kan se på mennesker med en annen hudfarge enn deres egen, som fremmede, noe negativt og til dels farlige. I tilknytning til det, sier Sand (2019, s. 218) at det ikke er negativt at barn ser at mennesker er ulike. Det er derimot negativt dersom forestillingene og meningene om hvordan disse menneskene er uten å ha tilstrekkelig kunnskap om dem, man skal prøve å forebygge gjennom en ikke-diskriminerende pedagogikk i barnehagen (Sand, 2019, s. 218). Ettersom tallene er høye på diskriminering i samfunnet ellers, kan barnehagen gjennom å forebygge diskriminering være en motpol til negative holdninger i samfunnet.

Oppdragelse til sosial rettferdighet er viktig i et flerkulturelt samfunn. I det legges det at barn skal rustes til å si ifra når noe er urettferdig eller at de ikke vil noe. Slik kan barn bli motstandsdyktige for diskriminering. Oppdragelse og hva barnet opplever gjennom oppveksten, har stor betydning for om barn er diskriminerende (Sand, 2020, s. 238). Barn i barnehagen reagerer på det de ser, og knytter det til det de har hørt voksne si om positive og negative ting ved de som er annerledes (Larsen & Slåtten, 2019, s. 144). Barn tilbringer store deler av dagen i barnehagen og det er gjerne i barnehagen barn møter flest andre barn. Derfor har de ansatte i barnehagen stor påvirkningskraft på hva barn lærer om samspill med andre mennesker. Larsen & Slåtten (2019, s. 152) beskriver at for å stoppe og forebygge diskriminering må personalet være observant på hvordan barn snakker om hverandre, og diskriminerende og nedlatende beskrivelser må reflekteres rundt sammen med barna. Barn liker andre barn, men de er imidlertid avhengig av å være rundt sensitive voksne som tar hensyn til og hjelper dem å utvikle den sosiale kompetansen de allerede har og støtter dem i barn til barn samspill (Drugli, 2017, s. 61). For å hjelpe barna i det sosiale samspillet med andre barn, trenger de voksne som bidrar til at barna blir kjent med hverandres kulturer. Det er barnehagelærerens ansvar å være talsperson for barna, og fremme krav på deres vegne, i form av å innfri og løse de kravene og oppgavene personalet er pålagt (Thoresen & Winje, 2017, s. 29). Slik jeg forstår det er det barnehagelærerens ansvar å få personalet med på arbeidet med å forebygge diskriminering i barnehagen.

2.2 Forebyggende arbeid i tidlig alder

I småbarnsalderen er det først og fremst viktig hvordan barna har det her og nå. Personalet må sørge for at barna trives i barnehagen, og de må stoppe diskriminering dersom det oppstår.

Småbarnsalderen handler ikke bare om forberedelser til voksenverdenen, men også om at det enkelte barnet skal vokse ut fra egne forutsetninger og oppleve å bli sett og respektert som seg selv (Kunnskapsdepartementet, 2012-2013). Samtidig vil erfaringene barna gjør seg i tidlig alder, ha stor betydning for deres utvikling i det lange løp (Drugli, 2017, s. 15). Derfor ser jeg det som viktig at forebygging av diskriminering begynner allerede på småbarnsavdeling. Forebygging av diskriminering i barnehagen dreier seg både om at barn skal ha det bra her og nå, men også senere i livet.

På småbarnsavdeling skal barn lære å fungere sammen med andre mennesker, og det trenger flere barn hjelp og støtte til. Drugli (2017, s. 15) sier at i ett- til toårsalderen har barna et stort behov for å bli kjent med og regulere følelsene sine. Som nevnt tidligere, kan små barn ha en følelse av frykt når de møter noen med en annen hudfarge enn dem selv, og derav trenger de voksne som kan vise dem at ulikhet er positivt. I de første leveårene forklarer Drugli (2017, s. 16) at det er forholdsvis lett å fremme endringer, og at disse endringene legger til rette for videre positiv utvikling. Å starte med tiltak for å forebygge diskriminering på småbarnsavdeling kan dermed være ekstra viktig.

Forebygging defineres av Mikkelsen (2005) som et begrep som er positivt ladet og er et forsøk på å unngå eller begrense uønsket utvikling. Et godt forebyggende arbeid innebærer at man begynner tidlig og tenker og handler langsiktig (Departementene, 2013, s. 1). God forebygging er ofte avhengig av voksne med kompetanse i observasjon, som forstår det de ser og som mestrer å handle deretter (Departementene, 2013, s. 4). I forebyggende arbeid rettes fokuset både mot barnet og mot helheten i barnets miljø (Departementene, 2013, s. 1). Forebygging av diskriminering i barnehagen kan sees på som universell forebygging. Universell forebygging dreier seg om innsats rettet mot hele befolkningsgrupper, eksempelvis alle barn og unge (Departementene, 2013, s. 1). Et universalforebyggende tiltak kan være at barnehagelæreren arbeider med å styrke barnets mestringsevne og bygge opp et positivt selvbilde (Drugli, 2017, s. 76). Forebyggende arbeid mot diskriminering kan sees i sammenheng med tidlig innsats.

Jacobsen (2019) forklarer at tidlig innsats handler om at alle barn skal få en god start på livet, og at sosiale ulikheter skal utjevnes. Barnehagen blir sett på som en spesielt viktig arena for tidlig innsats. Tidlig innsats kan blant annet handle om å vise barna hvordan en omgås andre mennesker. De yngste barnas læring er sosial, og de er spesielt motivert til å kopiere og lære

av omsorgspersonene de er tilknyttet (Meltzoff et al., 2009). Derfor er det viktig at de ansatte er rollemodeller for barna. Små barn plukker opp de ansattes holdninger til andre kulturer, og derfor har de ansatte et ansvar i å være bevisst hvordan de fremstår. Å jobbe med tidlig innsats krever barnehagelærere som er bevisst sine faglige valg i det pedagogiske arbeidet, og som evner å se hvert enkelt barn i barnegruppa og bidra til et inkluderende miljø (Lyngseth & Mørland, 2022, s. 28). I tilknytning til det er det naturlig å snakke om barn og voksne sine kulturer på avdelingen, og ha et fysisk miljø som inkluderer stimulerende leker, materialer og objekter tilknyttet kultur og mangfold som kan stimulere barnas nysgjerrighet og undring (Drugli, 2017, s. 68).

2.3 Kulturelt mangfold

Det finnes flere definisjoner av begrepet kultur, men jeg har valgt å presentere Salole (2018, s. 65) sin definisjon: Kultur dreier seg om hvordan mennesker forstår, tolker og organiserer omgivelsene rundt seg. Salole (2018, s. 65) forklarer at selv om mennesker påvirkes av kultur, så er det mennesker som møtes, ikke kulturer. Kultur er stabilt, og har en stor betydning for alle menneskers liv (Båtnes og Egden, 2012, s. 238). Samtidig er kultur dynamisk, og endrer seg gjennom livet. Selv om en blir født inn i en kultur, tilegner en seg nye verdier og forkaster andre. Martinez (2021) beskriver at mangfold dreier seg om forskjeller mellom enkeltindivider og mellom grupper, og kan blant annet være alder, kjønn, kulturell tilhørighet, sosial bakgrunn, interesser og så videre. Mangfold påvirker oss som individer, som gruppe og det påvirker barna, deres oppvekst og livet deres i barnehagen (Larsen & Slåtten, 2019, s. 50).

I barnehagen har vi en felles kultur. Her har en blant annet felles referansepunkter og felles premisser for lek. Barn og ansatte må tilpasse seg hverandre og bli kjent med hverandres kulturer, for å oppnå disse felles referanserammene en har i barnehagen. Når en er åpen for nye perspektiver og erfaringer, har et kulturellevistisk syn på kultur. Etnosentrisk perspektiv derimot, insisterer på at ens egen oppfatning er den eneste riktige (Bergersen, 2017, s. 26). Det er vanskelig helt kunne innta et kulturellevistisk syn fordi en alltid vil ha egen kultur med seg. Imidlertid kan en strebe etter å ta andre perspektiver og være bevisst på om man sammenligner andre kulturer med sin egen som fasit.

Det kreves kontinuerlig bevisstgjøring av personalets verdier, normer og førforståelse gjennom dialog for å lykkes som kulturell brobygger (Bergersen, 2017, s. 31). Da må en ha

tverrkulturell kompetanse. Tverrkulturell kompetanse forklares av Larsen & Slåtten (2019, s. 372) som kompetanse på tre stadier: flerkulturell forståelse, tverrkulturell forståelse og tverrkulturell kommunikasjon. Flerkulturell forståelse vil si å ha kunnskap og bevissthet knyttet til sin egen kultur og andres (Larsen & Slåtten, 2019, s. 359). Tverrkulturell forståelse er evnen til å forstå hva kultur betyr for hvert individs liv. Tverrkulturell kommunikasjon handler om å kommunisere med mennesker med ulik kulturell tilhørighet (2019, s. 372). Når vi møter andre forståelser og må reflektere over at alle har en forståelse basert på egen kulturell bakgrunn og egne erfaringer, øker den tverrkulturelle kompetansen (Bergersen, 2017, s. 26).

Både majoriteten og minoriteten trenger ifølge Sand (2019, s. 219) hjelp og støtte til å omgås de som er forskjellige fra dem selv, og det kan skje gjennom at forskjellene blir fremhevet og snakket om sammen med barna. Minoritet defineres av Larsen & Slåtten (2019, s. 364) som «en befolkningsgruppe som utgjør et numerisk mindretall i et bestemt område, for eksempel et land eller en religion». Majoritet er derimot å tilhøre det numeriske flertallet i et bestemt område. Majoriteten er også en del av det flerkulturelle innholdet i barnehagen (Sand, 2019, s. 216). Ofte er det slik at barn med minoritetsbakgrunn skiller seg ut fra resten av barnegruppen, og blir derfor betraktet som «annerledes» av barna med majoritetsbakgrunn (Båtnes & Egden, 2012, s. 222). Derfor er det viktig at barn får støtte av voksne i barnehagen. Derman-Sparks og Ramsey (2006, s. 6-7) forklarer at hvis barn ikke får den hjelpen, overtar de ubevisst samfunnets holdninger om fordommer knyttet til personer og grupper.

2.4 Fremheving av kulturelt mangfold i barnehagen

Ifølge Sand (2019, s. 222) er rammen for en flerkulturell pedagogikk å ha et miljø som gir mange muligheter for å utforske forskjeller. Larsen & Slåtten (2019, s.145) hevder at det er positivt å få et forhold til både egen kultur og andres kultur, fordi en da får verktøy til å sette seg inn i andre sin situasjon og derav kan forstå andre bedre. Det kan gjøres gjennom å blant annet bruke barnas morsmål som en ressurs, bruke musikk fra ulike kulturer og å synliggjøre ulikheter og likheter mellom barna. Det kan bidra til at barna føler anerkjennelse og får identitetsbekreftelse gjennom at noe som betyr mye for dem, blir satt pris på. Ordene de ansatte lærer kan man bruke sammen med hele barnegruppen. På den måten kan barna bli kjent med hverandres språk, og det kan bli noe som er felles for alle på avdelingen (Høigaard, 2019, s. 146). Å vise frem musikk fra ulike kulturer kan være en mulighet for barna til å høre

ulike språk (Sand, 2019, s. 223). I forhold til det barnehagens rom er det viktig at lekemateriell og utstyr er noe alle barn kan kjenne seg igjen i (Jæger & Bergsland, 2022, 152). Sand (2019, s. 224) nevner dukker som et eksempel for å synliggjøre ulike kulturer i utseende, klær og utstyr i barnehagen.

2.5 utfordringer med fremheving av det kulturelle mangfoldet i barnehagen

Jeg har valgt å presentere noen utfordringer med fremheving av det kulturelle mangfoldet i barnehagen fordi det finnes flere måter å fremheve det på, men det er enkelte ting barnehagelæreren må være bevisst på.

Når det er snakk om fremheving av kulturelt mangfold, sies det ofte at det er viktig å snakke om forskjeller og likheter blant barna, men kan det bli for mye av sistnevnte? Lidén (2001, s. 72) gjorde noen funn i sin undersøkelse i norske skoler om at lærere/personalet underkommuniserte ulikhetene hos barna ved å gi oppmerksomhet til det som er felles og likt for å unngå å gjøre noen forskjellige. Dette kan sees som en type usynliggjøring og marginalisering av minoritetsgrupper (Lidén, s. 77). Larsen og Slåtten (2019, s. 145) hevder at et søkelys på likheter kan vise barna hva de har til felles og det kan bidra til at barna kan identifisere seg med hverandre. I tillegg vil det være viktig for vennskap og forståelse for kulturelle særtrekk. Det kan derfor være viktig å trekke frem både likheter og ulikheter når en snakker med barna om kultur.

En annen ting en må tenke på når en fremhever kulturelt mangfold er rommet. Når kulturelt mangfold fremheves, men ikke i rommet, viser det barna hva personalet syntes er viktig. Majoritetens kulturelle normer ligger da gjemt som en usynlig norm i barnehagen (Sand, 2019, s. 232). Det er også viktig at man har mer enn en ting som er forskjellig fra majoriteten. Jeg ser det i sammenheng med at Sand (2019, s. 223) forklarer at flere bøker fra en kultur kan gi et mer variert inntrykk av en kultur. Rommet må altså vise et variert bilde av ulike kulturer. I tillegg hevder Sand (2019, s. 223) at bilder fra hjemmets kultur er viktigere enn fra hjemlandetets kultur, fordi hjemlandetets kultur har barnet gjerne aldri opplevd.

En annen utfordring når en fremhever kulturelt mangfold er når en annengjør barn med minoritetsbakgrunn. Derman-Sparks og Ramsey (2006, s. 6) er kritisk til en flerkulturell pedagogikk som kun har fokus på feiringer der mat, klær, dans og musikk, regnes som

spesielle innslag og ikke en del av det en gjør i hverdagen. Sparks kritiserer de spesielle innslagene fordi det da ofte bare er minoritetene sin kultur som feires og brukes i slike aktiviteter, mens egen kultur framstilles som universell og naturlig (Bergsland & Jæger, 2022, s. 152). Enkeltbarn blir da brukt som representanter for kulturelt mangfold på avdelingen, og det er det ikke sikkert de ønsker selv (Båtnes & Egden, 2012, s. 138). Å bruke enkeltbarn som gjenstand for temaarbeid, kan potensielt gjøre disse barna sårbare. Ifølge Salole (2018, s. 80) oppfattes fremmedhet og annerledeshet ubevisst som urovekkende og truende fordi det ikke stemmer overens med egne forventninger (Salole, 2018, s. 80). Derfor tenker og reagerer en noen ganger med tvil og ubehag når en møter andre måter å oppføre seg og forstå verden.

3.0 Metode

I dette kapitlet vil jeg ta for meg valg av metode og innsamlingsstrategier, samt behandling av datamateriale, forskningsetikk og metodekritikk. Vitenskapelig metode er prosesser eller teknikker for å gi en løsning på forskjellige typer forskningsspørsmål (Bergsland & Jæger, 2022, s. 28). Målet er å finne informasjon på det en ønsker svar på, og kunnskap om hvordan en kan analysere denne informasjonen (Bergsland & Jæger, 2022, s. 28).

3.1 Valg av metode

Når det er snakk om vitenskapelig metode, skilles det mellom to hovedtyper: kvalitativ og kvantitativ metode (Bergsland & Jæger, 2022, s. 28). Skillet mellom de to typene handler i hovedsak om hvordan dataen registreres og analyseres (Bergsland & Jæger, 2022, s. 28). Kvantitativ metode vektlegger et fenomen som kan gi tellbare data og har ofte som mål å ha en større mengde informanter (Bergsland & Jæger, 2022, s. 28). Kvalitativ metode kjennetegnes ved at den går i dybden og setter søkelys på betydningen av noe (Bergsland & Jæger, 2022, s. 28). Det er mange grunner til å velge kvalitativ metode. Jeg har valgt den fordi gjennom en slik metode kan jeg gå i dybden på hvordan to ulike barnehagelærere jobber med å forebygge diskriminering blant de yngste barna.

Johannessen, Tufte & Kristoffersen (2005, s. 314) forklarer at fordelene med kvalitativ innsamling er åpenhet og fleksibilitet. Om jeg hadde valgt kvantitativ datainnsamling kunne jeg blant annet funnet ut hvilke måter som er typisk å jobbe for å fremheve kulturelt mangfold blant et mer utbredt utvalg av barnehagelærere (Johannessen et al., 2005, s. 314). På en annen

side ville jeg ikke kunne stilt oppfølgingsspørsmål eller utdypningsspørsmål ved en kvantitativ datainnsamling (Johannessen et al., 2005, s. 314). Oppfølgingsspørsmål og utdypningsspørsmål anser jeg som viktig for å forske på hvordan barnehagelæreren kan motvirke diskriminering gjennom fremheving av kulturelt mangfold i barnehagen.

Det falt meg naturlig å velge intervju som innsamlingsstrategi for å belyse problemstillingen. Det er flere grunner til å velge kvalitativt intervju, men det som var avgjørende for oppgaven var å kunne gå i dybden og fange opp nyanser av å forebygge diskriminering i barnehagen (Johannessen et al., 2005, s. 137). Målet med et kvalitativt forskningsintervju er å skape forståelse og mening, som kan føre til kunnskap (Dalland, 2020, s. 68). Gjennom kvalitativt forskningsintervju kan en få frem informantenes egne refleksjoner, beskrivelser og erfaringer rundt tema. For å kunne se temaet fra informantens perspektiv er det viktig at intervjueren er bevisst sitt eget ståsted i forhold til temaet (Bergsland og Jæger, 2014, s. 12). For å bli bevisst mitt eget ståsted, leste jeg meg opp på teori om temaet i forkant av intervjuet.

3.2 Utvelgelse av informanter

Når jeg skulle velge ut informanter, gikk jeg for et strategisk utvalg. Det dreier seg om å velge informanter som en tror har noe spesifikt å bidra med i undersøkelsen (Dalland, 2018, s. 74). Informantene jeg valgte jobber i en barnehage som har flere barn og ansatte med minoritetsbakgrunn. Barnehagen hadde jeg kjennskap til før bachelorprosjektets start. Strategisk utvalg betyr at forskeren velger informanter eller en målgruppe som har egenskaper, kunnskaper og erfaringer som er strategisk for å få samlet inn datamateriale til problemstillingen (Bergsland & Jæger, 2022, s. 42). Ettersom jeg valgte å sette søkelys på tidlig innsats for å forebygge diskriminering gjennom fremheving av kulturelt mangfold, valgte jeg to barnehagelærere som jeg visste hadde lang erfaring med de yngste barna. Begge informantene har jobbet med de yngste barna i omtrent 20 år. Planen var først å intervju barnehagelærere i to ulike barnehager, men etter de to intervjuene i samme barnehage opplevde jeg å ha fått svar på problemstillingen min, og valgte derfor å ikke gjennomføre ytterligere intervjuer. Bergsland & Jæger (2022, s. 33) beskriver at forskeren intervjuer så mange mennesker som det trengs for å få nok materiale for å drøfte og belyse problemstillingen.

3.3 Planlegging av datainnsamling/adgang til felten

I forkant av intervjuet utarbeidet jeg en intervjuguide (se vedlegg 2) for å få svar på min problemstilling. Intervjuguiden inneholdt spørsmål knyttet til betydningen av å fremheve kulturelt mangfold i barnehagen, hvordan de fremhever kulturelt mangfold på småbarnsavdeling, erfaringer med diskriminering i barnehagen og forebygging av diskriminering. Kvale & Brinkmann (2015, s. 162) beskriver at en intervjuguide er et manuskript som strukturerer hvordan intervjuet skal forløpe. Før intervjuet, sendte jeg intervjuguiden til barnehagelærerne. Jeg valgte å sende spørsmålene i forkant av intervjuet fordi diskriminering kan være et vanskelig tema å snakke om. Gjennom å få spørsmålene på forhånd kunne de tenke seg om før intervjuet. Når informanten har fått mulighet til å forberede seg på tema, kan det gjøre at informanten har mer utdypelser og refleksjoner.

Før jeg gjennomførte intervjuet utførte jeg et prøveintervju av en annen barnehagelærerstudent. Bergsland & Jæger (2022, s. 34) forklarer at et prøveintervju er en god forberedelse til intervjuene fordi en da kan finne ut hvilke spørsmål som fungerer og hvilke som ikke gjør det. Gjennom prøveintervjuet fikk jeg testet spørsmålene og gjort erfaringer med hvilke spørsmål som var vanskelig å svare på eller som måtte omformuleres. Jeg erfarte at jeg hadde for mange spørsmål i intervjuguiden som gjorde at intervjuet føltes overfladisk. Det gjorde at jeg minsket spørsmålmengden.

3.4 Beskrivelse av gjennomføring

Intervjuet gjennomførte jeg i barnehagen informantene jobber i. Jeg hadde med meg en skribent til å transkribere intervjuet. Grunnen til at jeg valgte å ha med skribent, var fordi det kan være utfordrende å lytte aktivt samtidig som jeg noterer selv i en intervjusituasjon (Bergsland & Jæger, 2022, s. 32). Gjennom å ha med skribent kunne jeg rette fokuset mer mot det som ble sagt. Det ene intervjuet ble gjennomført på et møterom der vi snakket uavbrutt, mens det andre intervjuet ble gjennomført på avdeling fordi barnehagelæreren måtte være tilgjengelig for barna som var ute. Jeg erfarte at i det andre intervjuet ble vi avbrutt noen ganger, og det førte til at informanten og jeg ble noe distraheret. Samtidig opplevde jeg at når vi ble avbrutt, kunne skribenten og jeg se gjennom at hun hadde fått skrevet ned alt som ble sagt, samt at jeg kunne tenke gjennom eventuelle oppfølgingsspørsmål.

Jeg startet samtalen gjennom å introdusere hovedtemaene vi skulle snakke om. Kvale & Brinkmann (2015, s. 161) kaller dette briefing, og det handler om at intervjueren definerer situasjonen for intervjupersonen. I briefing fortalte jeg informantene om formålet med intervjuet, hva skribenten skulle gjøre i intervjuet, hvilken bakgrunn skribenten hadde og jeg spurte dem om de hadde noen spørsmål. Jeg la opp til et semistrukturert intervju. Det dreier seg om at intervjuguiden inneholdt en oversikt over emner som skulle svares på og forslag til spørsmål jeg kunne stille (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 162). Når jeg gjennomførte intervjuet brukte jeg spørsmålene som en pekepinn på hva jeg ønsket svar på, men fulgte den ikke slavisk.

I intervjuet prøvde jeg å være en aktiv lytter slik at jeg kunne følge opp svarene til informantene. Kvale & Brinkmann (2015, s. 160) forklarer at det skapes god kontakt i intervjuet gjennom at intervjueren lytter oppmerksomt og viser interesse, forståelse og respekt for det intervjupersonen sier. I tillegg er det viktig at intervjueren er avslappet og klar over hva den ønsker å vite. Enkelte ganger opplevde jeg det som utfordrende å stille gode oppfølgingsspørsmål. I tillegg merket jeg når jeg leste gjennom transkripsjonen i etterkant, at det var enkelte ting som hadde vært interessant å stille oppfølgingsspørsmål til. Å mestre å stille oppfølgingsspørsmål krever fleksibel oppfølging på stedet av intervjuobjektet sine svar, med forskningsspørsmålet som utgangspunkt (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 171).

Intervjuet ble avsluttet gjennom at jeg spurte informantene om de hadde noe å tilføye til intervjuet. Svarene jeg fikk av barnehagelærerne da, oppsummerte hva de hadde sagt i intervjuet og skapte en naturlig avslutning. Kvale & Brinkmann (2015, s. 161) hevder at å avslutte intervjuet på denne måten, gir informanten muligheten til å ta opp temaer den har tenkt på eller ikke fikk sagt (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 161).

3.6 Analysearbeid

Like etter første intervju var ferdig, skrev jeg ned tankene mine og så gjennom transkriberingen til skribenten. Det gjorde jeg for å se om det var noe jeg skulle endre på intervjuet til neste intervju, og for å få ned umiddelbare tanker rundt det informantene sa (Bergsland & Jæger, 2022, s. 32). Etter å ha gjennomført begge intervjuene, kodet jeg innholdet i intervjuene etter temaer jeg syntes var viktig for problemstillingen min. Da kom jeg frem til tre kategorier: «barnehagelærerens perspektiv på diskriminering i barnehagen»,

«barnehagelærerens arbeid med kulturelt mangfold i barnehagen» og «de ansattes holdninger og kunnskaper». Jeg valgte å bruke koding fordi det gjorde at jeg måtte bli godt kjent med datamaterialet mitt og bryte ned datamaterialet i ulike trinn, slik at jeg fikk oversikt (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 227). I kodingen var jeg påpasselig med å ikke slette noe, men heller redusere ved å flytte overflødig datamateriale til et annet dokument. Underveis i analyseprosessen gikk jeg flere ganger tilbake til det opprinnelige datamaterialet for å se om det var nyttig informasjon jeg hadde gått glipp av. Jeg passet også på at jeg ikke endret på noe av det som var blitt sagt. Dette er knyttet til datamaterialets reliabilitet som jeg kommer inn på i neste kapittel.

3.7 Metodekritikk

Ifølge Thagaard (2013, s. 202) er det elementært at forskningen er troverdig, og da er reliabilitet og validitet begreper som er viktige. I tilknytning til det skal jeg redegjøre for datamaterialets og forskningens reliabilitet og validitet.

Thagaard (2018, s. 44) beskriver at reliabilitet i kvalitative studier kan knyttes til om forskningen er utført på en troverdig måte, hvor pålitelig datamaterialet som er samlet inn er, hvordan det samles inn og hvordan det bearbeides, analyseres og tolkes. Reliabiliteten kan sees som litt lavere fordi jeg ikke har brukt lydopptak. Det å skrive ned det informanten sier, kan være utfordrende og føre til at noe av informasjonen fra informantene ikke kommer med. Samtidig kan det styrke reliabiliteten at skribenten min var en student som holdt på å skrive master i lærerutdanning da intervjuet ble gjennomført, og hadde kunnskap om hva som er viktig i et kvalitativt forskningsintervju. Når jeg spurte barnehagelærerne om de ønsket å stille som informanter, informerte jeg også om at jeg skulle ha med skribent, og før intervjuet ble det informert om hvilken bakgrunn skribenten hadde. Argumentasjon for reliabilitet handler om at forskeren reflekterer over konteksten for utvikling av data og hvordan relasjonen til informantene i felten har betydning for utvikling av data (Thagaard, 2018, s. 188). Det kan svekke reliabiliteten for oppgaven min at jeg hadde kjennskap til informantene på forhånd.

I forhold til forskningens validitet, er jeg innforstått med at datamaterialet ikke er representativt for hvordan alle i barnehager jobber med å forebygge diskriminering. Når det er sagt så er det noe dekkende selv om jeg kun har gjennomført intervjuer i en barnehage, fordi det kan være overførbart til andre barnehager. Overførbarhet handler om hvorvidt resultatene

fra et forskningsprosjekt kan overføres til lignende fenomener (Thagaard, 2018, s. 44). Selv om tolkningene er basert på en enkelt undersøkelse, kan de også gjelde i andre sammenhenger (Thagaard, 2018, s. 44). Dette dreier seg om forskningens pålitelighet. Barnehagelærerne jeg intervjuet er også to ulike personer fra to ulike avdelinger og da jeg intervjuet dem bemerket jeg meg at de hadde ulike svar og praksiser på flere områder.

3.8 Etiske retningslinjer

Thagaard (2018, s. 20) forklarer at i kvalitativ datainnsamling der forskeren har direkte kontakt med de menneskene som studeres, er det viktig å forholde seg til etiske prinsipper både innad i forskningsmiljøet og i relasjon til omgivelsene. For å ivareta de etiske retningslinjene, sendte jeg ut informasjons- og samtykkeskjema til informantene før intervjuet. Dette var for å sikre at de hadde tilstrekkelig informasjon om prosjektet og kunne gi et frivillig informert samtykke. Ifølge De Nasjonale forskningsetiske komiteene (2019), skal all forskning som kan knyttes til enkeltindivider kreve samtykke fra deltakerne. Før intervjuet startet gikk jeg gjennom de etiske retningslinjene for anonymisering med informantene og de signerte samtykkeskjema. Det er også verdt å merke seg at informantene kunne avslutte prosessen når som helst, da deltakelse er frivillig. Det presiserte jeg i informasjons- og samtykkeskjema.

De etiske retningslinjene skal tas hensyn til gjennom hele prosjektet, og jeg som forsker må være bevisst mitt etiske ansvar (Thagaard, 2018, s. 24). Dette dreier seg om konfidensialitet. Barnehagelærernes identitet må forbli skjult i hele prosjektet (Thagaard, 2018, s. 24). Det har jeg gjort ved å anonymisere deltakerne gjennom hele prosjektet og oppbevare opplysningene på en forsvarlig måte. Ved å anonymisere og ikke ta lydopptak, kan ingenting føres tilbake til dem. Datamaterialet vil også slettes etter prosjektets slutt. Det er viktig for meg at informantene ikke skal føle at de har utlevert seg selv gjennom intervjuet og at deltakelsen ikke vil gi dem noen form for konsekvenser (Bergsland & Jæger, 2022, s. 35). I funn og drøftingsdelen har jeg brukt «barnehagelærer 1» og «barnehagelærer 2» for å beskytte identiteten til informantene.

4.0 Funn og drøfting

Gjennom datainnsamlingen har jeg fått flere funn som omhandler tidlig innsats for å forebygge diskriminering. I denne delen kommer jeg til å presentere og drøfte disse funnene. Jeg kommer også til å trekke inn faglitteraturen jeg introduserte i teoridelen. Jeg har valgt å slå sammen funn og drøfting for at leseren kan få en helhetlig forståelse av hva forskningen har belyst. Kategoriene jeg skal belyse er: barnehagelærerens perspektiv på diskriminering, barnehagelærernes arbeid med fremheving av kulturelt mangfold i barnehagen og ansattes holdninger og kunnskaper. Jeg har valgt å ta utgangspunkt i disse kategoriene for å svare på problemstillingen min: «hvordan kan barnehagelæreren forebygge diskriminering gjennom å fremheve kulturelt mangfold blant de yngste barna?».

4.1 Barnehagelærernes perspektiv på diskriminering

I intervjuene kom det frem at barnehagelærerne ikke har opplevd diskriminering barna imellom på de 20 årene de har jobbet på småbarnsavdeling. Diskriminering presiseres som en usaklig eller urimelig forskjellsbehandling av noen (Båtnes & Egden, 2012, s. 222).

«Barn er ikke diskriminerende mot hverandre. Ikke på småbarnsavdeling. De er små, og har kanskje ikke fått det så mye inn. Kanskje jeg er godtroende. Nei ikke på småbarnsavdeling. Alt er normalt for dem». (Barnehagelærer 2)

«Har opplevd at et barn har sagt “han har brun hud”, men ikke kritikk av det. Mer som en opplysning» (Barnehagelærer 1)

Det kan tenkes at barn i 1-3 årsalderen ikke har blitt påvirket av diskriminerende holdninger i samfunnet i like stor grad som eldre barn. Det ser jeg i sammenheng med at barn fra 3-4 år kan utvikle negative assosiasjoner og følelser knyttet til mennesker med et ulikt utseende enn deres, men at de også kunne leke med disse barna rett etter å ha tenkt det (Raundalen og Lorentzen, 1995, s. 24-25). Hvorvidt dette gjelder for barn fra 1-3år også er ikke belyst. Imidlertid har gjerne små barn faser der de er skeptiske til mennesker som ser annerledes ut enn mor eller far, og det er helt normalt. Det er det som er trygt for dem, og de trenger derfor voksne som kan støtte dem når de møter mennesker som er annerledes enn dem selv og foreldrene. Slik jeg tolker det, sitter ikke negative assosiasjonene så dypt hos de yngste barna enda. De yngste barna er dermed mer mottakelige for å bli påvirket i positiv retning. Jeg ser

det i sammenheng med at det er enkelt å fremme endringer hos de yngste barna (Drugli, 2017, s. 16).

Barnehagelærer 2 hevder at alt er normalt for de yngste barna. I tilknytning til det sier Drugli at barn liker barn, men de er avhengig av å ha sensitive voksne rundt seg som støtter dem i barn til barn samspill (Drugli, 2017, s. 61) Jeg ser dette i sammenheng med at barn på småbarnsavdeling gjerne ser på ulikhet som normalt frem til noen forteller dem noe annet. Larsen og Slåtten forklarer at barn knytter det de ser til det de har hørt voksne si om positive og negative ting ved de som er annerledes (Larsen & Slåtten, 2019, s. 144). Barn trenger derfor voksne som kan bekrefte at det er vanlig og positivt at mennesker er ulike. På den måten kan barnehagen være en motvekt til det barna får høre om annerledeshet i samfunnet ellers. Jeg ser dette i sammenheng med at det står i Barnehageloven (2005, § 41) at «barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å kontinuerlig arbeide med å fremme trivselen, leken, helsen og læringen til barna».

Begge barnehagelærerne reflekterer over om grunnen til at de ikke har sett diskriminering er fordi de ikke har lagt merke til det. I forhold til hva de ser på som diskriminering, sier barnehagelærer 2 at hun ser på diskriminering som krenkelser. Barnehagelærer 1 ser på diskriminering som det å holde noen nede, å ikke bli akseptert og at noen tror de er bedre enn andre. Begge informantene sier også at de må stoppe diskriminering dersom de oppdager det. Det står også nedfelt i Rammeplan for barnehager (2017, s. 23): «personalet skal forebygge, stoppe og følge opp diskriminering». Det kan tenkes at det er utfordrende å oppdage diskriminering på småbarnsavdeling ettersom mange av barna har lite verbalspråk. Imidlertid er det positivt at barnehagelærerne har noen tanker om hva diskriminering er fordi det kan være elementært om de skal oppdage diskriminerende holdninger blant barn og voksne i barnehagen.

«Jo tidligere vi begynner å tydeliggjøre ulikheter, forebygger vi frykt og redsel. Slik forebygger vi tidlig» (Barnehagelærer 1)

Her presiserer barnehagelærer 1 viktigheten av å starte tidlig med å snakke om ulikheter, for å forebygge fordommer. I tilknytning til det sier Sand (2019, s. 218) at det ikke er negativt at barn ser at mennesker er ulike, men det er fordommer en skal prøve å forebygge gjennom en ikke-diskriminerende pedagogikk i barnehagen. Forebygging dreier seg om å unngå eller

begrense uønsket utvikling (Mikkelsen, 2005). Erfaringer barn gjør seg de første leveårene vil ha en vesentlig betydning senere i livet (Drugli, 2017, s. 15). Derfor ser jeg det som naturlig at forebygging av diskriminering starter i barnehagen. Å forebygge diskriminering i barnehagen kan anses som universell forebygging ettersom det er rettet mot alle barn, og det er et tiltak for å prøve å unngå at mennesker diskriminerer (Departementene, 2013, s. 1). Forebygging av diskriminering kan blant annet gjøres gjennom å fremheve kulturelt mangfold i hverdagen.

4.2 Barnehagelærernes arbeid med kulturelt mangfold i barnehagen

Når det gjelder hvordan barnehagelærerne arbeider med kulturelt mangfold med de yngste barna fikk jeg flere interessante funn.

«Vi har vært opptatt av språk. Så de kan bli stolt av morsmålet. Når et barn begynte her, kunne han ingen norske ord. Vi lærte blant annet ord for “å spise” og “gå ut”. Å spørre etter sånn at ungene føler trygghet, er veldig viktig» (Barnehagelærer 2)

Barnehagelærer 1 sier også at de er opptatt av språk så barna kan bli stolt av morsmålet sitt. Å ha fokus på språk på avdelingen kan berike både enkeltbarnet og barnegruppen. Ifølge Høigaard (2019, s. 146) kan det å lære ord på barnas språk bidra til anerkjennelse og identitetsbekreftelse hos enkeltbarn og barna på avdelingen kan bli kjent med hverandres språk. Å lære noen enkle ord på barnets språk ser jeg på som oppnåelig å få til i barnehagehverdagen. Gjennom å gjøre barnas språk til noe felles, kan det minimere en holdning om at sånn er vi, og sånn er dem, og dermed gjøre andre kulturer mindre fremmed. I tilknytning til det, ser jeg at musikk på barnas språk også kan bli en del av et felleseie. Barna kan bli kjent med ulike språk gjennom musikk fra ulike kulturer (Sand, 2019, s. 223).

«Når vi hadde et spansktalende barn husker jeg at når han var lei seg, satte vi på spansk barnemusikk, og det husker jeg hjalp veldig» (Barnehagelærer 2)

Å bruke musikk som barnet kjenner fra sin kultur, kan skape trygghet for barnet. Det kan også bidra til at barn blir kjent med egen kultur og andres kultur. Musikken kan gjøre at barna får kjennskap til annen musikk enn det de kjenner fra før og dermed får forståelse for at mennesker lever på forskjellige måter. Jeg ser dette i sammenheng med at dersom en i barnehagen eksempelvis bare hører på norsk populærmusikk for barn, kan det føre til at barn

som ikke vokser opp med denne type musikk føler seg ekskludert. I Rammeplan for barnehager (2017, s. 9) står det at i barnehagen skal «barn få oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på. Samtidig skal barnehagen gi felles erfaringer og synliggjøre verdien av fellesskap». I tilknytning til det mener jeg at musikk kan berike både enkeltbarnet, som kan føle på stolthet ovenfor sitt eget språk og kultur, og barnegruppen gjennom at man bruker musikken til å skape noe felles.

Barnehagelærer 1 fortalte at det er viktig at de ansatte er bevisst på at barn kan fylle tiden sin med andre ting enn det vi tenker, og kom med et eksempel på at de kan ikke bare anta at alle barn har gått på tur i helgen. Begge barnehagelærerne fortalte at å snakke om ulikheter er viktig for fremheving av kulturelt mangfold. Barnehagelærerne nevnte ikke likheter som noe en kunne snakke med barna om. Lidén (2001, s. 77) fant at lærere/personalet i norske skoler marginaliserer minoritetsgrupper ved å fokusere kun på likheter og unngå å gi oppmerksomhet til særtrekk. Det kan stilles spørsmål til en slik tankegang ettersom barn trolig ikke blir nysgjerrig på andre kulturer hvis de vokser opp uten fokus på at mennesker er forskjellige. På en annen side hevder Larsen og Slåtten (2019, s. 145) at fokusering på likheter kan vise barn at de har noe som forener dem likt og de kan identifisere seg med hverandre, og det vil være bra for å danne vennskap og forståelse for kulturelle særtrekk. Det kan tenkes at det er nødvendig å fremheve både likheter og ulikheter i barnehagen. Å snakke om hva barna har gjort i helgen, ser jeg på som en måte å få frem det positive med ulikheter og likheter mellom barna. I en slik situasjon kan barnehagelæreren dra med hele barnegruppen i arbeidet, og barn med minoritetsbakgrunn og barn med majoritetsbakgrunn blir fremstilt som likeverdige.

Når minoritetens kultur fremheves, må majoritetens kultur synliggjøres på lik linje. Det er viktig for å vise barna at alle har en kultur og en bakgrunn, og at det er forskjeller innad i majoriteten også. Majoriteten er også en del av det flerkulturelle innholdet i barnehagen (Sand, 2019, s. 216). Gjennom at forskjellene blir trukket frem som en ressurs, kan både minoriteten og majoriteten få den støtten de trenger til å være med mennesker som er ulik dem selv (Sand, 2019, s. 219). Derman-Sparks og Ramsey (2006, s. 6-7) sier at hvis barn ikke får den støtten, kan de ubevisst overta samfunnets fordommer knyttet til personer og grupper. Derfor er det viktig å forebygge at barna ser på ulikheter som noe negativt.

«Det som er rett for meg trenger ikke være rett for deg. Likeverd om hva som skal leve mellom oss. Det er viktig. Jo tidligere vi begynner å tydeliggjøre. Du har brunt hår, jeg har lyst hår, du spiser med gaffel. Så lenge vi aksepterer at sånn er vi, så forebygger vi frykt og redsel. Slik forebygger vi tidlig» (Barnehagelærer 1)

Det barnehagelærer 1 sier, er i tråd med Rammeplan for barnehager (2017, s. 10) der det står at «barnehagen skal vise hvordan alle kan lære av hverandre og fremme barnas nysgjerrighet og undring over likheter og forskjeller». Slik jeg tolker barnehagelæreren utsagn, kan det være viktig at barnehagelæreren snakker med barna om ulikhetene mellom dem, og skaper aksept for hverandre som medmennesker. Den voksne kan gjerne løfte frem det barnet sa gjennom å snakke om at «ja, han har brun hud, jeg har litt rosa hud, og du har hvit hud». Barnehagelærer nevnte dette når hun snakket om hva det viktigste man kan gjøre for å forebygge diskriminering er, og sa at man må vise barna at det er greit og at slik kan barna lære av hverandre, ikke legge lokk på noe. I sammenheng med det ser jeg det som naturlig å også trekke frem rommet som den tredje pedagog i arbeidet med å lære om ulike kulturer.

Begge barnehagelærerne sa at de hadde lite i rommet som synliggjorde det kulturelle mangfoldet på avdelingen. Barnehagelærer 2 nevnte at bøker som fremhever det kulturelle mangfoldet er noe de kunne ønske de hadde mer av. Ifølge Sand (2020, s. 222) er utgangspunktet for en flerkulturell pedagogikk å ha et miljø som gir mange muligheter for å utforske forskjeller. Rommet kan være en ressurs for at barna skal kunne gjenspeile den de er i barnehagen. Derfor bør lekemateriell og utstyr være noe alle barn kan kjenne seg igjen i (Bergsland & Jæger, 2022. 152). Når kulturelt mangfold fremheves, men ikke i rommet, vil majoritetens kulturelle normer automatisk bli den usynlige normen som preger barnehagen, og signalisere hva personalet anser som viktig og uviktig (Sand, 2020, s. 232). Det kan tenkes at dersom hele personalet er fra majoriteten, og alle bøker og bilder kun viser majoriteten, så kan det skape en følelse av å være annerledes hos barn som skiller seg ut fra majoriteten.

Begge informantene forteller at de har flere dukker med ulik hudfarge. Sand (2020, s. 224) forklarer at dukker kan vise ulike kulturer i klær, utseende og utstyr. Det er derimot viktig at man har mer enn en ting som avviker fra majoriteten, eksempelvis hvis det kun er en mørkhudet dukke så viser ikke det mangfoldet av mørkhudete mennesker. Jeg ser det i sammenheng med at Sand (2020, s. 223) sier at bøker bør vise dagligliv som barna kjenner seg igjen i, og at flere bøker fra samme kultur kan gi et variert bilde. I tillegg til at rommet

skal vise et variert bilde av ulike kulturer, hevder Sand (2020, s. 223) at det er viktigere med bilder fra hjemmets kultur enn fra hjemlandetets kultur. Hjemlandetets kultur har barnet gjerne aldri opplevd. For å få et innblikk i hjemmets kultur, ser jeg det som naturlig med dialog med foresatte. Informantene nevnte at foreldrene må møtes og at det er viktig med god kommunikasjon med foreldrene når en skal fremheve kulturelt mangfold blant de yngste barna. For å avgrense oppgaven har jeg valgt å ikke gå ytterligere inn på foreldresamarbeid.

Jeg legger merke til at begge informantene fremhever det kulturelle mangfoldet i hovedsak i hverdagen. Med det mener jeg at det de gjør er implementert i barnehagehverdagen, slik som å bruke ord på barnas språk, lytte til musikk fra ulike kulturer og være bevisst på hvordan de snakker med barna. I sammenheng med det, nevnte barnehagelærer 1 at de har hengt opp flagg på blant annet samenes nasjonaldag og FN-dagen, men at det er viktigere hva de gjør hver dag. Sitatet til barnehagelæreren peker på at de er viktig å fremheve kulturelt mangfold i hverdagen i barnehagen, og ikke bare på spesielle anledninger som samenes nasjonaldag og FN-dagen. Jeg mener at noe av det viktigste arbeidet barnehagelæreren kan gjøre for å forebygge diskriminering skjer i hverdagen fordi barna da jevnlig får kunnskap om andre kulturer. I tillegg kan det tenkes at det bidrar til å normalisere at mennesker er ulike og det kan skape en nysgjerrig holdning til det som er fremmed. Derman-Sparks og Ramsey (2006, s. 6) stiller seg kritisk til en flerkulturell pedagogikk som kun har søkelys på feiringer av ulike slag der musikk, klær, dans og mat er spesielle innslag og ikke en del av det en gjør i hverdagen. De kritiserer blant annet de spesielle innslagene fordi det da kun er «deres kultur» som feires og gjøres til gjenstand for slike aktiviteter, mens egen kultur framstilles som naturlig og universell (2006, s. 6).

Noe som kan være utfordrende med en flerkulturell praksis i barnehagen er når de ansatte gjør seg avhengig av at det er etniske minoriteter i barnegruppen, for å fremheve kulturelt mangfold. Jeg ser dette i sammenheng med barns behov for anerkjennelse, og at det ikke er gitt at enkeltbarn ønsker å bli brukt som representanter for kulturelt mangfold på avdelingen (Båtnes & Egden, 2012, s. 138). Å trekke frem enkeltbarn som gjenstand for temaarbeid, kan føre til at barnet skiller seg ut fra resten av barnegruppen, og kan bli satt i en sårbar posisjon. Jeg ser det i sammenheng med at Salole (2018, s. 80) sier at det som er annerledes og fremmed blir sett på som truende og urovekkende fordi det bryter med ens egne forventninger. Like viktig, er det at barn med majoritetsbakgrunn sin kultur fremheves. Det trengs dermed en balanse mellom å bruke barnas kultur som ressurs og at enkeltbarn blir brukt

for å bære fremhevingen av kulturelt mangfold. For å få til den balansen, ser jeg det som essensielt at de ansatte i barnehagen har et positivt syn på mangfold og tverrkulturell kompetanse.

4.3 Personalets holdninger og kunnskaper

Det ble fremhevet som viktig at de ansatte i barnehagen har kunnskap og er bevisst egne holdninger til kulturelt mangfold for å forebygge diskriminering. Thoresen og Winje (2017, s. 29) slår fast at det er barnehagelærerens ansvar å være talsperson for barna, og fremme krav på deres vegne, i form av å innfri og løse de kravene og oppgavene personalet er pålagt. Derfor ser jeg det som elementært at barnehagelæreren involverer de andre ansatte i barnehagen i arbeidet med å forebygge diskriminering.

«Tar jeg på brillene som åpner opp eller de som sier at min måte å leve mitt liv på er riktig? Der er holdninger og kunnskaper i personalet viktig. Det å reflektere. Ungene får med seg hva vi sier. Måten vi snakker om ting på» (Barnehagelærer 1)

Sitatet kan tolkes som en refleksjon over hvordan man velger å se verden og andres liv. Det kan bety å være åpen for nye perspektiver og erfaringer, i stedet for å insistere på at ens egen oppfatning er eneste riktige (Bergersen, 2017, s. 26). Å ta på brillene som åpner opp, kan handle om at det ikke finnes noe fasit på hva som er «rett» og «galt» i forhold til måte å leve livet sitt på. For å kunne oppnå et kulturelrelativistisk syn ser jeg på det som viktig å være bevisst egne holdninger. Refleksjon over egne holdninger kan skje gjennom samtaler og refleksjon, både i formelle situasjoner som på avdelingsmøter, og i uformelle situasjoner som når en hendelse oppstår. Som barnehagelærer 1 sier, så er det gjerne ekstra viktig å reflektere over hvilke meldinger vi sender ut til barna, da barn er svært mottakelige for det de hører og ser rundt seg.

«Jeg tenker at små barn legger ikke merke til at et annet barn ikke skal ha svin. Små barn dømmer ikke sånn. Det er viktig at voksne ikke kommer med blikkene sine eller snakker over hodene på dem» (Barnehagelærer 2)

Den første setningen kan tolkes som en refleksjon over hvordan barn ikke legger merke til forskjeller. Jeg tolker det derimot som at barn kan få negative holdninger til det som er annerledes fra dem selv, dersom voksne kommer med blick eller snakker over hodene på

dem. Ifølge Sand (2019, s. 218) trengs det aktiv handling fra de voksnes side dersom barn skal utvikle positive holdninger til minoriteter. Det kan derfor tenkes at det er viktig at voksne opptrer som gode rollemodeller og viser barna at de har respekt og toleranse for ulikheter. Barn tilbringer store deler av dagen i barnehagen, og derfor kan de ansatte ha stor påvirkning på barn sine holdninger. Læringen til de yngste barna er sosial og blir stimulert av deres ønske om å imitere og lære fra de voksne rundt dem (Meltzoff et al., 2009). Barnas læring påvirkes av de sosiale signalene som voksne sender, og det bestemmer når og hva de lærer, ifølge Drugli (2017, s. 68). Jeg ser det i sammenheng med at dersom voksnes holdninger er preget av negativitet og fordommer til andre kulturer, kan det være noe barna ser som en fasit. For å minimere fremmedfrykt hos barn bør de ansatte aktivt tenke gjennom hvordan de snakker til hverandre. Voksne i barnehagen kan eksempelvis rose hverandre foran barna.

«Hvis en forelder har lyst til å si at den savner feiring av samenes dag så må de møtes. Vi skal anerkjenne de, vi skal vise at vi har tenkt på det og hører det de sier. Vi kan synes hva vi vil. Vi er på jobb. Det er ikke noen privat praksis vi driver med»
(Barnehagelærer 2)

Barnehagelærer 2 understreker at det er viktig å vise at man lytter til foreldrenes ønsker og tar dem på alvor, selv om man som ansatt i barnehagen kan ha ulike meninger om saken. Dette kan tolkes som at det er barnehageansattes ansvar å inkludere og anerkjenne ulike kulturelle uttrykk og tradisjoner i arbeidet med barna, og at det ikke er noe man kan velge bort å arbeide med. I Rammeplan for barnehager (2017, s. 15) står det at barnehageeier og alle som arbeider i barnehagen, skal bidra til å oppfylle målene og kravene i rammeplanen med utgangspunkt i sine erfaringer og kompetanse. Barnehageansatte kan dermed ikke motsette seg å fremheve mangfold i barnehagen. Dette er noe Rammeplan for barnehager (2017) presiserer at personalet SKAL gjøre. Imidlertid trenger gjerne ansatte i barnehagen kunnskap for å praktisere fremheving av kulturelt mangfold i hverdagen og forebygge og stoppe diskriminering, og det er barnehagelærerens ansvar å tilrettelegge for.

Barnehagelærer 1 slår fast at de ansatte i barnehagen må gripe inn hvis de merker at barn blir diskriminert. Dette ser jeg i sammenheng med at barnehagelæreren skal være barnas talsperson. Ansatte i barnehagen må ha en forståelse for hva diskriminering er for å kunne gripe inn hvis diskriminering oppstår. Dette kan inkludere kunnskap om forskjellige former for diskriminering, vite hvordan man skal gripe inn og motvirke at det skjer igjen. Larsen &

Slåtten (2018, s. 152) forklarer at de ansatte i barnehagen må være ekstra oppmerksomme på hvordan barn omtaler hverandre, og stereotypiske, nedlatende og diskriminerende uttalelser om andre må løftes frem og diskuteres blant barna.

«Jeg har fått vite av mange polske foreldre at om barna deres har skitne klær så vil det si at du ikke tar deg av barnet ditt. Mens vi i Norge, hvis jeg hadde hentet barna mine her og de var kjempeskitne så hadde man gjerne sagt “å han har kost seg i barnehagen”. Dette er en kunnskap sant, vi må vite noe mer. Vi må spørre etter, være interessert og være åpen i blikket» (Barnehagelærer 2)

Dette sitatet fra barnehagelærer 2 handler om betydningen av å ha kunnskap og forståelse for kulturelle forskjeller. Den tverrkulturelle kompetansen øker når vi møter ulike forståelser og reflekterer over at alle har sin egen kulturelle bakgrunn og erfaringer (Bergersen, 2017, s. 26). Barnehagelæreren peker på forskjellen mellom polske og norske foreldres syn på skitne klær. I forhold til det, kan det være viktig at ansatte har kunnskap om ulike kulturer, tradisjoner og livsstiler slik at de er i stand til å skape aktiviteter og miljøer som inkluderer alle barna og deres familier i barnehagen. Sitatet er dermed en påminnelse om at kunnskap og forståelse for kulturelle forskjeller er viktig i en stadig mer globalisert verden. Å forstå ulike kulturelle syn og verdier kan tenkes at kan bidra til å skape et mer inkluderende og tolerant samfunn, samt skape bedre kommunikasjon og forståelse mellom ulike mennesker.

«Vi må også tenke på den som diskriminerer, den er gjerne kunnskapsløs»
(Barnehagelærer 2)

Jeg ser utsagnet i sammenheng med viktigheten av at voksne og barn i barnehagen har kunnskap om kultur. Uten kunnskap, dannes fordommer (Salole, 2018, s. 80). Det kan tenkes at gjennom å jobbe med kompetanseheving blant personalet, kan det skape kompetente voksne som kan spre kunnskap om kultur over på barna. Ved å gi kunnskap og informasjon til personer som kan være uvitende om ulike kulturelle perspektiver, kan barnehageansatte bidra til å skape en større forståelse for ulikheter og dermed kanskje redusere diskriminering. Sitatet kan også implisere at det er viktig å ikke dømme personen som diskriminerer, men heller prøve å forstå deres perspektiv og tilby informasjon og kunnskap for å hjelpe dem å utvikle seg og endre sine handlinger. I en barnehage kan det være viktig å legge til rette for læring og

diskusjoner rundt ulike kulturelle og sosiale temaer for å skape en forståelse og respekt for forskjellene i samfunnet, som kan bidra til å forebygge diskriminering i fremtiden.

5.0 Avsluttende drøfting

Hvis en fremhever kulturelt mangfold i hverdagen og de voksne er bevisst sin påvirkningskraft ovenfor barn i forhold til forebygging av diskriminering, kan det føre til flere positive gevinster for barna ifølge informantene mine. Det har jeg valgt å presentere i en avsluttende drøftingsdel for å skape sammenheng i oppgaven.

På spørsmål om hvilken betydning informantene mener fremheving av det kulturelle mangfoldet kan ha for enkeltbarnet, sier begge at det kan bidra til at barn føler seg sett, anerkjent og det kan gi økt selvfølelse. Det er ofte slik at krysskulturelle barn blir oppfattet som «annerledes» av barna med majoritetsbakgrunn fordi de skiller seg ut (Båtnes & Egden, 2012, s. 222). Barnehageansatte må sørge for at alle barn på avdelingen, uavhengig av hvilken kultur de tilhører, blir sett og anerkjent. Å bli sett og anerkjent i småbarnsalderen er viktig for hvordan barna har det her og nå, og for resten av livet. Småbarnsalderen er en fase der det enkelte barn skal vokse ut ifra egne forutsetninger og oppleve å bli sett og respektert som seg selv (Kunnskapsdepartementet, 2012-2013).

Barnehagelærer 2 konstaterer at det er viktig at ungene blir trygge på seg selv og at de kan si ifra når det er noe de ikke liker. Barnehagelærer 1 beskriver at gjennom å fremheve kulturelt mangfold på småbarnsavdeling kan barn bli trygg på seg selv, og at ved at man får høre at det er greit blir man mer rystet for motstand. Det kan handle om at barn blir mer rustet til å vise åpenhet for andre sin kultur, men også å være trygg i sin egen kultur når man møter på motstand, og i verste fall diskriminering. Det kan sees på som et universalforebyggende arbeid når barnehagelæreren arbeider med å styrke barnets mestringsevne og gi barn et positivt selvbilde (Drugli, 2017, s. 76). I et samfunn med flere kulturer er det elementært å oppdra barn til å ha en forståelse for sosial rettferdighet. Barn bør lære å gjenkjenne og respondere på urettferdighet. Hvordan barn blir oppdratt, og hva de opplever i oppveksten kan påvirke om det utvikler rasistiske holdninger (Sand, 2020, s. 238).

Barnehagelærer 1 sier at gjennom å fremheve det kulturelle mangfoldet kan barn få et blikk for at alle er forskjellige og lever ulike liv. Sand (2019, s. 219) sier at alle mennesker må lære

at det finnes flere måter å leve livet sitt på. Å få en slik forståelse, kan utvikle empati og toleranse (Sand, 2019, s. 219). For mange minsker frykten for det som er fremmed når en blir kjent med dem. Dette kan bidra til positive bidrag til tverrkulturell forståelse og kompetanse (Larsen & Slåtten, 2015, s. 141). Å bli kjent med at alle mennesker lever ulike liv, ser jeg i sammenheng med at i Rammeplan for barnehager (2017, s. 52) står det at personalet skal «bidra til at kulturelt mangfold blir en berikelse for hele barnegruppen».

6.0 Avslutning

I arbeidet med bacheloroppgaven har jeg ved bruk av kvalitativ forskningsmetode sett nærmere på hvordan et par barnehagelærere på småbarnsavdeling forebygger diskriminering gjennom å fremheve kulturelt mangfold. Forebygging av diskriminering i barnehagen har vært et spennende og lærerikt tema å jobbe med over lengre tid, og jeg har fått kunnskap om hvordan jeg kan jobbe med dette i barnehagen. Det er vanskelig å gi en eksakt konklusjon, ettersom omfanget av forskningen ikke er stort nok. Likevel har jeg belyst problemstillingen min gjennom tankene, refleksjonene og erfaringene til informantene i forskningen min som har gitt grunnlag for å drøfte og reflektere.

Som jeg nevnte innledningsvis, blir det et større og større mangfold i norske barnehager grunnet økt globalisering. Tallene på diskriminering i samfunnet er høye, og derfor har det vært interessant å høre informantenes tanker om tema. Gjennom arbeidet med bacheloroppgaven har jeg fått innsikt i barnehagelærernes erfaringer med diskriminering på småbarnsavdeling. Barnehagelærerne hadde ikke opplevd diskriminering på småbarnsavdeling, og reflekterte over om det var fordi alt er normalt for de yngste barna, at de ikke har blitt påvirket av negative holdninger i samfunnet enda eller om de ikke hadde sett det. Uavhengig av om diskriminering finnes blant barna på småbarnsavdeling eller ei, trengs det aktiv handling fra voksne i barnets liv for at barn skal utvikle positive holdninger til mennesker med minoritetsbakgrunn. Informantene fremhevd personalets holdninger og kunnskap om kultur som viktig for å forebygge diskriminering. Små barn observerer og kopierer de voksnes atferd, og dermed står de ansatte i barnehagen i en maktposisjon for hvordan barn møter andre mennesker. De yngste barna kan reagere med negativitet, skepsis og frykt når de møter noen som ser annerledes ut enn dem selv. Derfor har barnehagelæreren en sentral oppgave i å fremheve ulikhet som ressurs i barnegruppen. Det kan gjøres gjennom å

fremheve kulturen til alle barn i barnehagehverdagen. Å snakke om ulikheter, lære ord på andre språk, bruke musikk fra ulike kulturer og synliggjøre kultur i rommet, ble trukket frem som viktig for at barn skal bli kjent med andre kulturer og få økt selvfølelse.

Hvis jeg skulle tatt forskningsprosjektet videre, ville jeg observert hvordan fremheving av kulturelt mangfold foregår i barnehager, og observert diskriminering på småbarnsavdeling. For å styrke forskningsarbeidets resultat og troverdighet kunne jeg intervjuet flere barnehager eller inkludert barnehageassistenter og barne- og ungdomsarbeidere i intervjuene. Jeg håper etter endt bacheloroppgave at leseren sitter igjen med noen spørsmål knyttet til sin egen praksis rundt forebygging av diskriminering i barnehagen. Er det diskriminering på vår avdeling? Hva gjør vi for å forebygge diskriminering i det daglige arbeidet? Er vi som ansatte bevisst påvirkningskraften vi har for at barn skal utvikle positive holdninger til kulturelt mangfold? Jeg håper at gjennom økt bevissthet om betydningen av å forebygge diskriminering i barnehagen, kan barnehageansatte bidra til å skape et mer inkluderende samfunn.

7.0 Litteraturliste

- Barnehageloven. (2005). *Lov om barnehager* (LOV-2005-06-17-64). Lovdata.
<https://lovdata.no/lov/2005-06-17-64/§41>
- Bergersen, A. (2017). *Global forståelse – Barnehagelæreren som kulturell brobygger*. Fagbokforlaget.
- Bergsland, M. D., & Jæger, H. (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Cappelen Damm akademisk.
- Bergsland, M. D., & Jæger, H. (2022). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen* (2. utg.). Cappelen Damm akademisk.
- Bufdir. (2021, 23. september). *4 av 10 unge og innvandrere har opplevd diskriminering*.
https://www2.bufdir.no/aktuelt/4_av_10_unge_og_innvandrere_har_opplevd_diskriminering/
- Båtnes, P. I., & Egden, S. (2012). *Flerkulturell forståelse i praksis*. Gyldendal akademisk.
- Dalland, O. (2018). *Metode og oppgaveskriving*. Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Departementene. (2013). *Forebyggende innsats for barn og unge*. (Nr. Q16/2013)
[Rundskriv]. Hentet fra
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/rundskriv_q16_2013.pdf
- De nasjonale forskningsetiske komiteene. (2019, 10. februar). *Generelle forskningsetiske retningslinjer*. Forskningsetikk.
<https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/generelle/>
- Derman-Sparks, L & Ramsey, P. (2006) *What if all the kids are White? Multicultural/antibias education with White children* [Artikkelutkast].
https://www.teachingforchange.org/wp-content/uploads/2012/08ec_whatifallthekids_english.pdf
- Drugli, M. B. (2017). *Liten i barnehagen*. Cappelen Damm akademisk.
- Jacobsen, S. E. (2019). Kritisk blikk på tidlig innsats. *Vetuva*.
<https://utdanningsforskning.no/artikler/2019/kritisk-blikk-pa-tidlig-innsats/>
- Johannessen, A., Christoffersen, L., & Tufte, P. A. (2005). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (3. utg.). Abstrakt forlag.
- Johannessen, A., Christoffersen, L., & Tufte, P. A. (2021). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (6. utg.). Abstrakt forlag.
- Kunnskapsdepartementet (2017). *Rammeplan for barnehager: Forskrift om rammeplan for*

- barnehagens innhold og oppgaver*. Udir.
<https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>
- Kvale, S., Brinkmann, S., & Anderssen, T. M. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Gyldendal akademisk.
- Larsen, A. K., & Slåtten, M. V. (2015). *En bok om oppvekst: samfunnsfag for barnehagelærere* (4. utg.). Fagbokforlaget.
- Larsen, A. K., & Slåtten, M. V. (2019). *En bok om oppvekst : samfunnsfag for barnehagelærere* (5. utg.). Fagbokforlaget.
- Lidén, H. (2001). Underforstått likhet. Skolens håndtering av forskjeller i et flerkulturelt samfunn. I H. Lidén, H. Vike & M. Lien (Red.), *Likhetens paradokser: Antropologiske undersøkelser i det moderne Norge* (s. 68-85). Universitetsforlaget.
- Lyngseth, E. J., & Mørland, B. (2022). *Tidlig innsats i tidlig barndom* (2. utgave.). Gyldendal.
- Martinez, V. (2021, 7. mai). *Hva er mangfold?*. NDLA. <https://ndla.no/article/31172>
- Meld. St. 24 (2012-2013). *Framtidens barnehage*. Kunnskapsdepartementet.
fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-24-20122013/id720200/?ch=2>
- Meltzoff, A. N., Kuhl, P. K., Movellan, J., & Sejnowski, T. J. (2009). Foundations for a new science of learning. *Science*, 325(5938), 284-288
<https://doi.org/10.1126/science.1175626>
- Mikkelsen, S. (2005, 16. mars). *Hva er forebygging?* forebygging.
<https://www.forebygging.no/artikler/2007-1998/hva-er-forebygging/>
- Oppøyen, M. S. (2022, 7. November). *En av fem opplever diskriminering*. Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/levekar/artikler/en-av-fem-opplever-diskriminering>
- Rasediskrimineringsloven (1965). *Konvensjon mot rasediskriminering*. FN-sambandet.
<https://www.fn.no/om-fn/avtaler/menneskerettigheter/konvensjon-mot-rasediskriminering>
- Raundalen, M., & Lorentzen, G. (1995). *Barn og rasisme*. Ad Notam Gyldendal.
- Salole, L. (2018). *Identitet og tilhørighet : om ressurser og dilemmaer i en krysskulturell oppvekst* (2. utg.). Gyldendal akademisk.
- Sand, S. (2019). *Ulikhet og fellesskap: Flerkulturell pedagogikk i barnehagen* (3. utg.) Oplandske Bokforlag
- Sand, S. (2020). *Ulikhet og fellesskap: Flerkulturell pedagogikk i barnehagen* (4. utg.) Oplandske Bokforlag

Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitative metoder* (4. utg.).

Fagbokforlaget.

Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse : en innføring i kvalitative metoder* (5. utg.).

Fagbokforlaget.

Thoresen, I. T., & Winje, G. (2017). *Religioner, mangfold og etikk i barnehagen* (2. utg.).

Cappelen Damm akademisk.

8.0 Vedlegg

8.1 Vedlegg 1 – Informasjons- og samtykkeskjema

DronningMaudsMinne

HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Vil du delta i bachelorprosjektet:

«Hvordan kan barnehagelæreren fremheve kulturelt mangfold i barnehagen for å forebygge diskriminering?»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt hvor formålet er å finne ut hvordan barnehagelæreren kan fremheve kulturelt mangfold for å forebygge diskriminering. I dette skrevet gir jeg/vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Jeg skal skrive bacheloroppgave ved Dronning Mauds Minne høgskole for barnehagelærerutdanning om hvordan barnehagelæreren kan fremheve kulturelt mangfold i barnehagen for å forebygge diskriminering. Temaet ble jeg interessert i etter å ha vært i praksis i en barnehage i Tsjeckia, hvor jeg observerte diskriminerende holdninger hos barn og voksne rettet mot barn med minoritetsbakgrunn. Det fikk meg til å undre over hvordan jeg som fremtidig barnehagelærer kan bidra til at barn kan få kompetanse innen å vise nysgjerrighet og undre seg over likheter og forskjeller slik at de har gode forutsetninger for å vise respekt og likeverd i det flerkulturelle samfunnet. Formålet med prosjektet er å samle inn informasjon om hvordan synliggjøring av mangfold blir arbeidet med i norske barnehager. I forbindelse med prosjektet vil jeg intervju to pedagogiske ledere, for å få informasjon om temaet. Min foreløpige problemstilling som jeg skal besvare er «Hvordan kan barnehagelæreren fremheve kulturelt mangfold i barnehagen for å forebygge diskriminering?»

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du deltar i et intervju. Det vil ta deg ca. 45 minutter. Intervjuet vil inneholde spørsmål om din bakgrunn, barnehagen du jobber i, kulturelt mangfold og diskriminering. Spørsmål sendes i forkant. Jeg kommer til å ha med skribent på intervjuet. Du vil holdes anonym i prosjektet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke ditt samtykke fram til prosjektets slutt, uten å oppgi noen grunn.

Hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg/vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg/vi har fortalt om i dette skrivet. Jeg/vi behandler opplysningene konfidensielt og alle navn anonymiseres.

Prosjektet skal avsluttes 28.04.23

Med vennlig hilsen

Nora Morken Christensen

Veileder:

Student:

Gjertrud Stordal & Marit Holm Hopperstad

Nora Morken Christensen

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Hvordan kan barnehagelæreren fremheve kulturelt mangfold for å forebygge diskriminering?». Jeg samtykker til:

å delta i *intervju*

Dato: .....

8.2 Vedlegg 2 - Intervjuguide

Problemstilling

Hvordan kan barnehagelæreren fremheve kulturelt mangfold i barnehagen for å forebygge diskriminering?

Innledning:

Min bakgrunn og beskrivelse av oppgaven:

Jeg skal skrive bacheloroppgave nå i mars og april om hvordan barnehagelæreren kan fremheve kulturelt mangfold i barnehagen for å forebygge diskriminering. Jeg tok utgangspunkt i dette utsagnet i Rammeplan for barnehager når jeg skulle formulere problemstilling: ««barna skal få oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på. Samtidig skal barnehagen gi felles erfaringer og synliggjøre verdien av fellesskap» (2017, s. 9), og ønsker derfor å finne ut hvordan det praktiseres i barnehagen.

I intervjuet skal jeg spørre om disse temaene:

- Betydningen av kulturelt mangfold
- Synliggjøring av det kulturelle mangfoldet i barnehagen
- Forebygge diskriminering

Bakgrunn

Fortell meg om bakgrunnen din

- Utdanning
- Yrkeserfaring
- Stilling
- Annet?

Barnehagens forutsetninger

- Kan du fortelle meg litt om barnehagen deres?
- Kan du beskrive barnegruppen?
- Hvordan vil du beskrive det kulturelle mangfoldet på avdelingen?
- Kan du beskrive det kulturelle mangfoldet i personalgruppen?
- Annet?

Betydningen av kulturelt mangfold.

- Hva tenker du når du hører ordene kulturelt mangfold?
- Hva tenker du om å synliggjøre kulturelt mangfold i barnehagen?
- Hvilke erfaringer har du med arbeid med kulturelt mangfold i barnehagen?
- Hvilken betydning mener du fremheving av det kulturelle mangfoldet har for enkeltbarnet?
- Hvilken betydning mener du fremheving av det kulturelle mangfoldet har for barnegruppen?

Fremheving av kulturelt mangfold

- Hvordan arbeider du som barnehagelærer med å fremheve kulturelt mangfold på småbarnsavdeling?
- Hvordan bruker dere rommet til å fremheve det kulturelle mangfoldet?
- Markerer dere noen høytider i barnehagen?
  - Hvilke?
- Hvordan markerer dere de?
  - Har du eksempler?

Diskriminering

- Hva tenker du når du hører ordet diskriminering?
- Hva tenker du om å arbeide med å forebygge diskriminering på småbarnsavdeling?
- Hva mener du er det viktigste man kan gjøre for å forebygge diskriminering i barnehagen?
- Husker du et tilfelle i barnehagen der du opplevde diskriminering, enten mellom barn-voksen eller barn-barn?
  - Hva skjedde i hendelsen du beskrev?
  - Hvordan håndterer du situasjoner der det oppstår diskriminering?